

України його правового статусу та закріплення в ст. 106 Конституції України ряду повноважень, що можуть допомагати йому з реалізацією відповідної функції.

Список використаних джерел:

1. Марченко М. Людиноцентристська правова ідеологія в Україні. Права людини в умовах розбудови соціальної держави. Зб.наукових праць . Матеріали круглого столу (Київ 10 грудня 2020)/ Міністерство науки і освіти України , Київ. нац. ун-т. будівн. і архіт-ри та ін. Київ-Тернополь, КНУБА, “Бескиди”. С. 33-36.

2. Марченко М. Право вето глави держави: засіб захисту конституційного ладу. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Норми права: соціологічні та філософські проблеми конституційної реформи» 15 листопада 2015 м. Київ. Соціологія права. № 3-4 (14-15) 2015. С. 456-458.

Охотнікова Олена

*к.ю.н., доцент, доцент кафедри
конституційного та кримінального права
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»*

Корпачова Світлана

*здобувач вищої освіти
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»*

ЗЕМЕЛЬНА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ЯК ЗАПОРУКА РЕАЛІЗАЦІЇ КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА НА ЗЕМЛЮ В УКРАЇНІ

Забезпечення та реалізація конституційного права людини і громадянина на землю є чи не одним із найважливіших прав, закріплених Основним Законом України [1]. Так, стаття 14 Конституції визначає землю національним багатством, що перебуває під особливою охороною держави та чітко регламентує положення про те, що право власності на землю гарантується. Окрім того,

Україна як демократична і правова держава закріпила за собою обов'язок утвердження і забезпечення принципу поваги і непорушності прав та свобод людини. З огляду на це, питання щодо проведення земельної децентралізації в аспекті реалізації конституційного права людини і громадянина на землю є доволі нагальним та актуальним для українського суспільства.

Теоретичні основи управління земельними ресурсами крізь призму децентралізації у свої працях розглядали М. Авер'янова, В. Борденюк, О. Бориславська, О. Бредіхін, Ж. Ведель, Ю. Ганущак, П. Кулинич, Н. Никитченко, І. Новаковська, Л. Новаковський, Л. Польська, Н. Титаренко, Л. Скрипник, М. Стецюк, І. Тібута, А. Ткачук, Ю. Третяк, Б. Черниш, М. Шульга та інші. Однак, незважаючи на значну кількість наукових досліджень, питання реалізації конституційного права людини і громадянина на землю в Україні в умовах земельної децентралізації залишається не розкритим і потребує подальшого вивчення та удосконалення.

З прийняттям Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення системи управління та дерегуляції у сфері земельних відносин» від 28. 04. 2021 р. [2] розпочато поглиблення земельної децентралізації та завершення проведення земельної реформи в Україні. Тобто відтепер органи місцевого самоврядування та об'єднанні територіальні громади матимуть ряд повноважень, прав та обов'язків щодо забезпечення та реалізації конституційного права людини і громадянина на землю в Україні та зможуть впливати не номінально, а реально на соціально-економічний розвиток своїх територій.

Варто зазначити, що цей закон у правовому та науковому полі вважається «Земельною Конституцією», адже разом з положеннями Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо умов обігу земель сільськогосподарського призначення» від 31. 03. 2020 р. [3], Указом Президента України «Про деякі заходи щодо прискорення реформ у сфері земельних відносин» від 15. 10. 2020 р. [4], Постановою Кабінету Міністрів України «Деякі заходи щодо прискорення реформ у сфері земельних відносин» від 16. 11. 2020 р. [5] та іншими нормативно-правовими актами фактично визначає основні процеси та етапи завершення земельної реформи, впровадження цифрової трансформації земельних відносин та відкриття повноцінного,

конкурентного та доступного ринку землі в Україні.

Ми переконані, що земельна децентралізація, тобто передача земель державної власності за межами населених пунктів (крім земель, які потрібні державі для виконання її функцій) у комунальну власність, наразі зумовить не лише, демократизацію суспільства, а й сприятиме спрощенню умов доступу до земельних ресурсів громадян і бізнесу та залучення інвесторів для розбудови інфраструктури та виробничих підприємств.

Більше того, Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення системи управління та дерегуляції у сфері земельних відносин» було встановлено ряд норм, які створюють досить сприятливі умови для реалізації конституційного права людини і громадянина на землю та дають можливість стати повноцінними господарями на своїй території. Так, зокрема, органам місцевого самоврядування надаються повноваження щодо зміни цільового призначення земельних ділянок приватної власності, планування територій за межами населених пунктів, боротьби із самовільним зайняттям ділянок та нецільовим використанням земель, контролю за процесом забур'янення полів тощо. Наголошуємо на тому, що до 27 травня 2021 р., відповідно до ст. ст. 20, 122 Земельного кодексу України (далі – ЗК України) [6] та ст. 6 Закону України «Про державний контроль за використанням та охороною земель» від 19.06.2003 р. [7] ці повноваження належали державі в особі органів виконавчої влади та центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері земельних відносин.

Не менш важливим, на нашу думку, є внесення змін до ст. 158 ЗК України, відповідно до якої органи місцевого самоврядування відтепер зможуть вирішувати земельні спори не лише в межах населених пунктів, а й у межах територій територіальних громад. Окрім того, важливими є й заходи щодо дерегуляції земель, а саме: відхід від «паперової» технології складання документації із землеустрою та технічної документації з оцінки земель. Відповідно до Закону дана документація буде розроблятися виключно у електронному вигляді та засвідчуватися електронним цифровим підписом розробника.

Більше того, запроваджені правові гарантії повної відкритості та доступності документації із землеустрою, публічності її розгляду будуть повною мірою сприяти реалізації конституційного права людини і громадянина на зем-

лю. Адже разом із земельною децентралізацією спрощується доступ громадян, органів влади, розробників документації із землеустрою до Державного фонду документації із землеустрою та оцінки земель з гарантованим дотриманням норм законодавства про захист персональних даних.

З огляду на євроінтеграційні перспективи для аграрної економіки України варто розглянути позитивний досвід міжнародних країн щодо врегулювання процесу управління земельними ділянками.

Так, у Німеччині на рівні місцевого самоврядування земель вже відбулася повна децентралізація влади. Було досліджено, що органи місцевого самоврядування мають повноваження щодо надання дозволів на укладання угод купівлі продажу всіх земельних ділянок площею понад 1 гектар [8].

У Польщі гміни наділені компетенцією визначати правила набуття, відчуження, обтяження об'єктів земельної нерухомості, а також правила передачі її в оренду. Реалізація права місцевих жителів на землю у Іспанії відбувається через муніципії, провінції та автономні спільноти, які наділені автономною компетенцією регулювати земельні відносини, виходячи з пріоритету інтересів місцевих жителів.

Не менш цікавим є досвід Сполучених Штатах Америки щодо регулювання земельних відносин на місцевому рівні. Так, органи муніципального управління, що є одночасно органами нормотворчої та виконавчої влади, наділені широкими правами та автономією щодо встановлення та збирання податків, а також видавання нормативно-правових актів у земельній сфері.

Ми переконані, що Україні задля ефективної реалізації права людини і громадянина на землю варто перейняти досвід цих країн щодо наділення органів місцевого самоврядування та територіальних громад широкими повноваженнями у сфері управління земель. Окрім того, ефективність проведення земельної децентралізації за підтримки Програми для України з розширення прав і можливостей на місцевому рівні, підзвітності та розвитку «U-LEAD з Європою» стане рушійною силою щодо імплементації Україною Угоди про асоціацію з ЄС.

У зв'язку з цим необхідно «захистити державні реєстри, запровадити зміни у напрямку державної політики для допомоги малим і середнім товаровиробникам, зробити ставки на переробку аграрної сировини, сприяти розвит-

ку логістики, кооперації та встановити високі екологічні стандарти на кшталт країнам ЄС» [9].

Висновки. Отже, провівши дане дослідження, можемо стверджувати, що земельна децентралізація – це справжня гарантія та запорука реалізації конституційного права людини і громадянина на землю в Україні, ефективно проведення якої зумовить поживалення не лише економічних, а й євроінтеграційних процесів.

Список використаних джерел:

1. Конституція України: Закон України від 28. 06. 1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
 2. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо умов обігу земель сільськогосподарського призначення: Закон України від 31.03.2020 р. № 552-ІХ. *Урядовий кур'єр*. 2020. № 83.
 3. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення системи управління та дерегуляції у сфері земельних відносин: Закон від 28. 04. 2021 р. № 1423-ІХ. *Голос України*. 2021. № 96.
 4. Про деякі заходи щодо прискорення реформ у сфері земельних відносин: Указ Президента України від 15. 10. 2020 р . № 449/2020. *Урядовий кур'єр*. 2020. № 202.
 5. Деякі заходи щодо прискорення реформ у сфері земельних відносин: Постанова Кабінету Міністрів України від 16. 11. 2020 р. № 1113. *Урядовий кур'єр*. 2020. № 223.
 6. Земельний кодекс України: Кодекс України від 25. 10. 2001 р. № 2768-ІІІ. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 3. Ст. 27.
 7. Про державний контроль за використанням та охороною земель: Закон від 19. 06. 2003 р. № 963-ІV. *Голос України*. 2003. № 151.
 8. The Governance of Land Use. URL: <https://www.oecd.org/regional/regional-policy/land-use-Germany.pdf>
- Скасування земельного мораторію як необхідна умова євроінтеграції України. URL: http://projects.dune-hd.com/bitstream/handle/2010/34012/oh_1.pdf?sequence=1&isAllowed=y